

BUITEN

7^E JAARGANG N^O. 12.

ZATERDAG 22 MAART 1913.

Foto E. Helder.

DE ABDIJ-TOREN TE MIDDELBURG, BIJGENAAMD „LANGE JAN”.

INHOUD:

DE ABDIJ-TOREN TE MIDDELBURG. ILLUSTRATIE.	BLZ. 135
BEATRICE, OF ROME IN 1513, NAGELATEN TOONEELSTUK IN 4 BEDRIJVEN, VAN J. WINKLER PRINS, (5).	„ 136
HET PURIMFEEST DER JODEN (24 MAART).	„ 137
DE FOTOGRAFIE, (SLOT), DOOR J. J. M. M. VAN DEN BERGH, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 138—142
HET SNEEUWKLOKJE, DOOR L. F. H.	BLZ. 141
HET SPIEGELBEELD I, <i>Uit het Engelsch</i> , door M. P. ZAALBERG	„ 141
MIDDELEN TEGEN VOCHT, DOOR G.	„ 142
DE EERSTE BLOESEMS, DOOR J. VAN DER VEEN, GEÏLLUSTR. BEHOUD EN BEVORDERING VAN NATUUR EN STADSSCHOON, DOOR B. VON BRUCKEN FOCK, GEÏLLUSTR.	„ 143
DE PLANTENKEURING DER NED. MAATSCH. VOOR TUIN- BOUW EN PLANTKUNDE, OP 11 MAART L.L., IN „ARTIS” TE AMSTERDAM, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTR.	BLZ. 144—145
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	BLZ. 146

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

BEATRICE, OF ROME IN 1513.

Opvoeringsrecht voorbehouden.

Nagelaten Tooneelstuk in 4 Bedrijven van J. WINKLER PRINS.

TWEDE BEDRIJF.

(5) EERSTE TOONEEL.

Werkkamer van den Paus op het Vatikaan, eenvoudig gemeubeld. Dubbele glazen-deur open in de Loggia. Er boven 'n loggia-koepel. Links en rechts het verloop van de Loggia rond 'n open vierkant plein in de diepte, met hier-en-daar planten. De Loggia nog onbeschilderd. Paus Julius II hoogbejaard; lange effen witte baard over donker-fluweelen schoudermantel; donker fluweelen kapje, zonder versierselen, op het hoofd; staf in de hand. Hij zit in 'n hoogen houten armstoel met fraai snijwerk aan 'n werktafel rechts. Kamerdienaar. Later De Bibbiëna.

PAUS: O, die zorgen... die zorgen... die staatszorgen. Hier toch meer rust dan in dat Ravenna, dan in dat Boulogne, dat a tijd onzekere, dat nooit te vertrouwen Boulogne, waar ik eens bijna als 'n rat in den val... Maar waarom die herinnering? Weg er mee. Anders, als men oud wordt, dan komt het opzetten, donker, onstuimig, als dreigende golven zwart, inktzwart, het verledene en het rust niet... Maar weg er mee. (*Luistert*). Gezang in de verte? En dat hier? Hoor ik goed? Maar het is waar. Het zullen de leerlingen zijn, Rafaël's leerlingen. Zij durven... en hij... hij kan 'n potje breken, hij weet het.

KAMERDIENAAR: Moet ik het verbieden dat gezang, Uwe Heiligheid?

PAUS: Wacht tot ik beveel.

KAMERD.: De kunst maakt vrijpostig.

PAUS: Niet vrijpostig... Roep Bramante.

KAMERD.: Hij is op het oogenblik niet hier.

PAUS: Niet hier... en als ik hem zien wil... niet hier. Bibbiëna dan...

(*Kamerdienaar verwijderd zich; De Bibbiëna verschijnt*).

BIBBIËNA: Uwe Heiligheid.

PAUS: Geef mij uw arm, Bernardo de Bibbiëna; ik wil naar mijn slaapvertrek. (*Beiden verwijderen zich, het gezang komt nader*).

TWEDE TOONEEL.

De leerlingen van Rafaël trekken in lange rijen voorbij. Eenige blijven achter en kijken van de Loggia naar binnen. Julio Romano, lang, bleek, ernstig; afhagende, golvende, donkere baard, zwart krulhaar. Primaticcio hoog in de schouders, vluchtend voorhoofd, korte golvende lokken, korte krullende baard, blond. Garofalo, lokken tot op de schouders.

JULIO ROMANO: Dit vertrek is leeg: hier moeten we werken: hier deze koepel waarschijnlijk. Het is een van de dertien. Jullie weet dat ze alle beschilderd worden. Rond de vensters arabesken, festoenen van bloemen, vruchten en dieren. De Ubino heeft gezegd dat het karton er voor gereed is. Maar toch... hier is Zijne Heiligheid pas nog aan 't werk geweest...

PRIMATICCIO: Het karton voor den koepel is ook gereed. Je hebt het toch gezien? De meester gaf de ordonnantie aan, de

groepeering; maar met de teekening bemoeide hij zich niet.

ROMANO: 't Is zoo druk. 'k Herinner me niet meer. Als ik het ga schilderen, zal ik het wel zien. Wat stelt het voor?

PRIMATICCIO: Jozef zijn droom vertellende aan z'n drie broers. ROMANO: Maar hij had meer.

PRIMATICCIO: De meester zei: ik moest kiezen; ik nam drie, saamgestrengeld de armen, elkaar steunende, de linksche op zijn herdersstaf.

ROMANO: Links op z'n herdersstaf? En Jozef? PRIMATICCIO: Die staat zóó (*neemt de houding aan; linkerarm gekromd met den wijsvinger wijzende, rechter op de borst*).

GAROFALO: Mooi. En wat mag ik doen? ROMANO: Jij mag afkrabben.

GAROFALO: 'k Heb geen instrumenten. Dan doe 'k liever niks, dan ga 'k liever weg (*Verwijderd zich*).

DERDE TOONEEL.

Julio Romano, Primaticcio, later Bramante. De Paus, luisterend.

ROM: Laat 'm maar gaan. Hij hoort er niet bij. Ik heb pas nog de proef genomen: 'k zei iets van Michele, iets minder gunstigs.

PRIM.: Iets minder gunstigs... ROM.: En toen had je z'n gezicht moeten zien, maar 't ontging me niet; 'k lette er scherp op en zooals ik zei...

PRIM.: Wat zei je? ROM.: Van Michele? Dat weet ik niet precies meer: zooals we wel meer zeggen, als we onder mekaar zijn.

PRIM.: Ik kan me die voorliefde niet begrijpen van Zijne Heiligheid.

ROM.: Ja 't gaat op-en-af. Let op wat ik je zeg: op 't ooggenblik is Michele weer erg in de gunst.

PRIM.: Zoolang als 't duurt. ROM.: Zeg het niet. 't Kan lang duren. 'k Zet m'n ooren nog al eens open: 't zijn goeie weervoorspellers.

PRIM.: Je ooren weervoorspellers... 'k Heb er nooit meer van gehoord.

ROM.: Toch wel. Let 's op, of liever: ga ook 's luisteren, overall waar menschen komen, (*de Paus zacht: ha, ha!*): op de markten, aan de kaden, in de drukste straten... er broeit wat. 't Is lang niet rustig. Toen 'k naar 't atelier ging van morgen, hoorde ik twee dominikaners... 'k Liep achter hen. Jongen, 't was lang niet malsch. De heilige martelaar was schering en inslag...

PRIM.: Savonarola...

ROM.: En dan in 't klooster waren berichten gekomen uit Duitschland, Wittenberg, waar ook 'n monnik bezig is de boel in beroering te brengen. Ik weet het niet... maar 't loopt spaak.

PRIM.: Wat bedoel je? 't Is vrij duister, wat je zegt.

ROM.: (*om zich ziende*) Hoor 's, kort en goed, ik bedoel dit. De Paus is 'n man van strenge zeden, 'n voorbeeld van eenvoud; de kerk, de Christenheid is hem alles... (*Paus zacht: Bravo!*).

PRIM.: En de soldatendrijver, om de oproerige steden en vorsten onder den duim te houden en de barbaren buiten de grenzen.

ROM.: Nu juist en in dit opzicht dreigt er gevaar...

PRIM.: Maar laten we billijk zijn en er bijvoegen: de kunst.

ROM.: Goed; maar volgens mijn weerglas alleen in de tweede of derde plaats.

PRIM.: Ik begrijp er niet veel van.

ROM.: Wel zie. Ik bedoel dit. De Paus is 'n man van strenge zeden, Michele ook, laten we billijk zijn. Wordt de weelde te groot, de fuiverij, de zingerij, dan keert hij zich af, dan keert het kwik zich af van onzen meester, die van weelde houdt en stijgt tot Michele, die er afkeerig van is.

PRIMATICCIO: Je bent 'n fijn opmerker. (*De Paus zacht: ha, ha!*)

ROMANO: Laat het zoo zijn... In elk geval, ik hoorde meer.

Luister 's even. Er zal van avond 'n wonderbaarlijk mooi feest zijn in villa Chigi, waar de meester eigenhandig voor den bankier die heerlijke fresco's schilderde van Galathea's Triomf en 't sprookje van Apulejus illustreerde, de historie van Amor en Psyche!

Het dient om ze in te wijden, te heiligen. Alle deelnemers worden bekransd met witte en roode rozen. Er wordt gedanst rond het altaar, 'n meesterstuk van beeldhouwkunst; wit marmer met ros-gele aders; in Ferrara niet te krijgen, aangesleept uit Griekenland. Er wordt gezongen, gespeeld, geplengd en gezoen-offerd.

Prelaten komen er ook. Een hooge geestelijke bespeelt de viola d'amore; anderen begeleiden met hun instrumenten sonnetten- en madrigalen-zang. Bovendien, wisten ze zeker te vertellen, komt er 'n kardinaal (*luisterend*) Giovanni de Medici, die als opvolger genoemd wordt van onzen Heiligen Vader. Hij komt er gemas-

kerd. Je begrijpt...

PRIM.: Ja, ik begrijp... Mijnentwege. Al doe ik niet mee, leve de vreugd, leve de heilige blijdschap.

ROM.: Ja, als het dat was, heilige. Maar al gebeuren er geen aanstootelijke dingen, er wordt gefeest van wat-ben-je. De oude Romeinen zijn er kindertjes bij. En dat weet de Heilige Vader en dat hindert hem, want hij blijft op de hoogte van alles, zoo oud als hij is. Hij is 'n verbazende man, 'n kranige man voor z'n leeftijd. Altijd jong, altijd vol vuur, drijvend als de zweep rond de priktol. Wij vooral, wij ondervinden het.

PRIM.: Wie komt daar? Zoo waar Bramante.

BRAM.: (*langs de loggia naderende*): Verpraat jullie hier je tijd? Maar eigenlijk wat doe-je hier, wat wil jullie hier?

ROM.: Aan 't werk natuurlijk.

BRAM.: Jawel, de koepel en de paneelen. Maar pak gerust weer in. Er zijn dertien koepels.

PRIM.: Welke koepel moeten wij dan hebben?

BRAM.: Vraag het aan den Meester. Er zijn er dertien.

PRIM.: We hebben ze niet geteld. Maar de deuren stonden hier open en we dachten dat het met opzet gedaan was, voor ons.

BRAM.: Zeker en je kunt niet zien, dat dit de werkkamer is van Zijne Heiligheid. Er uit en links-om en dan, als ik me niet bedrieg, de vierde koepel, deze niet medegerekend.

(Prim. en Rom. af).

VIERDE TOONEEL.

Paus Julius, Bramante, later Bibbiëna.

DE PAUS: (*stamp met zijn staf*): Wat een mooi gesprek heb ik daar gehoord. Weet gij iets van dat feest, dat gegeven zal worden in villa Chigi?

BRAMANTE: Ik weet alleen, Uwe Heiligheid, dat m'n neef voor Signor Chigi van tijd tot tijd liet werken in oogenblikken, dat hij niet bezig was voor u, en dat werk schijnt gereed te zijn en de gelukkige eigenaar wil ter eer er van, een tuifeesst geven, in overeenstemming met de onderwerpen van de fresko's...

DE PAUS: (*stampend met z'n staf*): Zoo, zoo, Amor en Psyche en de Triomf van Galathea... dat tuifeesst zal niet malsch zijn. Zeg: zou ik het kunnen bijwonen, gemaskerd?

BRAMANTE: Uwe Heiligheid!

PAUS: Ja, Uwe Heiligheid... dat wil zeggen: kom er niet te dicht bij. Maar als ik nu wil?

BRAMANTE: Uw wil is wet.

PAUS: Maar, beter dan die onzin van zoo pas: van dat werken van je neef voor Signor Chigi op oogenblikken als hij niet werkte voor mij. Hoe zou 't anders kunnen?

BRAMANTE: Heb ik dat wel gezegd, Uwe Heiligheid?

PAUS: Tegenspraak verdraag ik niet.

BRAMANTE: Maar wel de waarheid. Rafaël werkt eigenhandig voor u, maar voor Signor Chigi zijn de leerlingen dikwijls bezig.

PAUS: Waar. Dát heb je gezegd; maar niet de heele waarheid. Doe het maar in tweeën en zeg, dat èn de meester, maar meer nog de leerlingen voor mij werken en wij zijn er.

BRAM.: Het is de waarheid, Uwe Heiligheid.

DE PAUS (*in gedachten, daarna zet hij zich voor de schrijftafel en schrijft 'n poosje; Bramante staat eerbiedig te wachten*):

Dit briefje moet, als ik het gezegd en gevouwen heb, aan Michele worden gebracht in de Sixtinsche kapel. Het is 'n uitnoodiging om vanavond hier het avondmaal te gebruiken en jij komt ook en Rafaël ook en Leonardo, die in de stad is, ook. Ik wil niet, dat ze tegenwoordig zullen zijn bij dat heidensche feest; vooral als ik zelf niet kan gaan.

BRAM.: De arts heeft u rust voorgeschreven, Uwe Heiligheid.

PAUS: Rust, voor mij rust... nooit rust. Nauwelijks heb ik de Romagna weer, of het woelt en gist er als onder den Vesuvius. Nauwelijks Toskane of ik ben het weer kwijt. Wat 'n steden en vesten nam ik en verloor ik. Florence, altijd tegen mij in 't harnas; Venetië nu onderdanig en onderworpen, dan als 'n oorlogsros op de achterste pooten. En nu ik ouder word vooral, nu ram-melt en schudt men weer; nu steekt men de vorstelijke koppen weer bij elkaar... nu zal het weer uit zijn met de éénheid, die ik zocht, de glorie, die ik wil bereiken, met het zwaard en de olijftak, met beide. (*Heeft al sprekende 't briefje gevouwen en gezegd en aan Bramante overgeveikt*). Geef het in persoon aan Michele; want hij moet en zal hier zijn vanavond; en doe aan Leonardo en aan Rafaël mondeling de boodschap. Leonardo is immers in de stad?

BRAM.: Ik geloof het wel, Uwe Heiligheid. In Florence heeft hij geen werk meer en hij helpt mij bij de kade-bevestiging, die op instorten stond en waar tegelijk opgravingen plaats hebben. Ik zal hem wel vinden.

PAUS: En daarna weer hier.

BRAM.: Ja, Uwe Heiligheid.

PAUS: Ga. (*klopt met z'n staf, kamerdienaar verschijnt*).

VIJFDE TOONEEL.

Paus, kamerdienaar, Bibbiëna.

PAUS (*tot kamerdienaar*): Roep Bibbiëna... (*'n poosje in gedachten*). Zou hij komen, zou Michele komen? Z'n kunstenaars-natuur, zijn kunstenaarstrots, zijn onverzettelijkheid, z'n karakter, 't is uit marmer, uit brons, niet uit de weekke klei, de slappe pap, waarmee Rafaël werkt en soms Leonardo. Als ik nog denk aan dat Boulogne, eenige jaren geleden, waar ik een standbeeld wilde hebben en waar ik Michele eerst kreeg na drie maanden tobbers, drie maanden onderhandelen met den eersten magistraat van dat jaloersche Florence, drie maanden onderhandelen met den Gonfalonieze Soelerini. Drie brieven heb ik moeten zenden en vijf keer 'n koerier en moeten dreigen met de allergrootste ongenade en toen eerst bukten ze voor mijn... macht, m'n overmacht. En toen hij in Bologne eindelijk voor me stond met den kardinaal de Soderius, vergezeld van den dommen bisschop, toen was hij nog niet eens beteuterd, nog niet eens uit het veld geslagen. Ha, die scène zou ik wéér willen doorleven. Hij doodkalm, ik het toppunt van drift; ik losranselende op den bisschop, die m'n grooten artiest beleedigde; hij op m'n dringende vragen altijd maar antwoordende: dat is waar. (*De Paus eenige oogenblikken diep in gedachten*). Maar als ik hem toen niet gehad had, toen het volk oproer begon te maken en m'n Zwitsers telkens teruggeslagen werden en de Franschen me kwelden, dan leefde ik nu niet meer. Beter dan de hulp van die lieve Tramantanen en van die zuur-zoete Venetiërs waren mij z'n vestingplannen; beter

dan zijn plannen de uitvoering, de verwezenlijking onder zijn leiding in ongelooflijk korten tijd. En toen de belegering van Mirandola, ook onder zijn toezicht en de inneming: — wij dik in de pelsmutsen en pelsmantels over het grachtigs door de bres... en toen weer die tijding dat Boulogne voor me verloren was, dat het volk de poorten had geopend, de Franschen er in waren. Maar grievender dan dit die andere tijding, dat stuk-slaan van m'n standbeeld, van 't prachtige kunstwerk van Michele, waar hij mij zegenend of vloekend, ik heb 't nooit kunnen onderscheiden, voorstelde, de ééne hand op... in de andere... ja wat was er ook weer in... 'n zwaard of 'n boek? Ja, zóó was het... hij beweerde, er moest 'n boek in en ik 'n zwaard...

BIBBIËNA: Uwe Heiligheid heeft mij laten roepen.

PAUS: Ja Bernardo, ik verdiep mij in het verledene en krijg 'n idee... nog maar vaag eerst, maar nu al peinzende sterker. Ik kan niet aanwezig zijn bij het feest op villa Chigi om te zien hoe m'n vrienden en kennissen zich vermaken en welk goed voorbeeld ze geven aan het lang niet van weelde afkeerige volk. En nu krijg ik 'n idee. 'n Kleine tooneelvoorstelling wil ik hebben; 'n kleine komedie, 'n kleine grap.

BIBBIËNA: En moeten wij allen daaraan helpen? Rafaël, Michele, Leonardo, Bramante?

PAUS: Neen; vóór Michele komt, wil ik het gedaan hebben. Ik word oud en verdiep mij in het verledene om m'n herinnering op te frisschen; en nu wil ik de levendigste wijze van oprissching: het tooneel.

BIBBIËNA: Ik brand van bizonderheden, Uwe Heiligheid.

PAUS: Wat hebben de Boulogners gedaan met de brokken brons van m'n stukgeslagen standbeeld?

BIBBIËNA: 'n Kanon van gegoten, Uwe Heiligheid.

PAUS: Was er wel brons aan voor twee kanonnen?

BIBBIËNA: Maar 't is 'n groot kanon.

PAUS: Hoe weet je 't?

BIBBIËNA: Men zegt het.

PAUS: O.

BIBBIËNA: En raad Uwe Heiligheid eens, hoe ze 't genoemd hebben?

PAUS (*sarcastisch*): La Fede.

BIBBIËNA: Mis Uwe Heiligheid: La Juliana.

(Wordt vervolgd).

Het Purimfeest der Joden (24 Maart).

BEHALVE de sabbath hebben de Joden vijf door Mozes voorgeschreven feesten en wel:

1°. het Pessach (Pascha) of Mazzoth (feest der ongezuurde) feest,

2°. het Schabusth of Pinksterfeest,

3°. het Sukkoth of Loofhuttenfeest,

4°. het Nieuwjaarsfeest, en

5°. het voornaamste feest, n.l. het Verzoeningsfeest, waarvoor Mozes, kastijding, vasten en volle rust heeft bevolen.

Nu volgen dan nog twee feesten, doch van minder gehalte, waarop ook het gewone arbeiden toegestaan is en wel: het Purimfeest en het Chanukkafeest; het eerste is ter herdenking aan de redding uit Haman's macht, door de scherpzinnige Esther; het tweede is uit dankbaarheid voor de herstelling van het altaar na de overwinning, door Judas den Maccabeër, op den Syrischen Koning Antiochus IV (Epiphanes) bevochten; dit duurde acht dagen. Het Purimfeest duurt slechts twee dagen en ontleent zijn naam aan het Hebreeuwsche woord Pur (lot), zooals Esther 9 : 24 en 25 ons leeren. Haman heet het in vers 24, had het lot (Pur) geworpen, om al de Joden te verslaan. Dat nu de Joden tot op dezen dag alzoó het woord „Purim” hebben behouden, is het in waarde houden van een zeer bitter, doch verdiend sarcasme tegenover den trotschen antisemiet Haman.

Hebben de feesten der Joden over het geheel iets huiselijks, vooral is dat van het Purimfeest te zeggen, want dan is het een voorschrift, niet alleen het geheele gezin, maar ook de behoeftigen te laten feestvieren; het laatste is een treffend surrogaat van wat in Esther 9 : 19 staat: „dat de een aan den ander maaltijdgeschenken zond”.

Het Purimfeest was natuurlijk geen Mozaische instelling, en daardoor ontbrak die hoogere wijding, welke den dagelijkschen arbeid op dien dag verboden hebben.

De viering heeft den 14^{en} en 15^{en} der twaalfde maand (Adar) plaats, doch is het een schrikkeljaar, dan geschiedt dat in de dertiende maand. Men weet dat de Joden, daar zij nog altijd de maanjaren volgen, niet aan één dag (29 Febr.) genoeg hebben om de aanvulling in de tijdrekening te bewerkstelligen; daarvoor hebben zij een geheele maand noodig.

Nu wordt er door velen, doch naar den naamsoorsprong niet juist, van een klein Purimfeest gesproken, dat Judas heeft ingesteld, na zijn overwinning op Nicanor (1 Makk. 7 : 48 en 49, en 2 Makk. 15 : 35 en 37), maar dit feest wordt niet zoo uitdrukkelijk bepaald, zooals bij het Purimfeest en het Chanukkafeest; „dat hetzelfde geen einde zou nemen bij hun zaad”. Het voorschrift was om het te vieren één dag vóór het Mordechaifeest (2 Makk. 15 : 37), alzoó daags voor het Purimfeest gevierd, was het er, als het ware, het vóórfeest van, en kreeg daardoor den naam van Klein-Purimfeest.

Overneming verboden.

Foto Joh. A. Bakhuis.

LANDSCHAP BIJ BUIÏG WEER.

DE FOTOGRAFIE.

(Slot).

DE fotografie is dus geen kunst en hare techniek is niet het geschikte middel om den kunstenaar als medium te dienen voor het objectieve weergeven der indrukken, die hij van de natuur ontving. Waartoe is zij dan wel geschikt? Tot zeer veel. Al laten wij hare diensten aan de wetenschap, de industrie, den handel en al wat ons hier niet direct aangaat buiten beschouwing, toch willen wij er even op wijzen, dat die diensten overal onmisbaar zijn geworden en dat niets in staat is haar daar te vervangen. Wij beschouwen haar hier alleen als afbeeldend medium ten dienste van den vak- en amateurfotograaf. En in dit opzicht heeft zij sedert haar eerste levensjaren reeds een heele geschiedenis achter den rug, voor zij op de hoogte kwam waarop wij haar thans weten, nu zij in staat is zeer hooge eischen te bevredigen.

In den beginne waren het hoofdzakelijk de vakfotografen die haar aangrepen, als middel van bestaan. Men merkte reeds spoedig, dat zij, ondanks haar absolute waarheid, in lijnen en vormen, in andere opzichten veel minder waar is. Hare voorstelling van de toonwaarden van licht en schaduw is onjuist, die der kleuren geheel valsch. In tegenstelling met den indruk, die zij op ons oog maken, kwam geel en rood en hunne samenstellingen op het positieve beeld te donker, blauw te licht. Een gelaat met nauwelijks waarneembare zomersproeten zag er daardoor ontoonbaar uit. De contrasten in licht en schaduw waren overdreven. In het landschap was het al even erg. De luchten waren over het algemeen zoo sterk op het negatief gedekt, dat de details, de wolken, geheel verloren gingen en op het positief alles wit kwam. Boomslag, grasvlakken kwamen zwart, vooral in den voorgrond. Overdreven contrasten maakten de beelden te hard en te veel afwijkend van den harmonischen aanblik van de natuur zelf. Dan de halloverschijnselen, tengevolge van reflexwerkingen van het licht in de negatieve plaat zelf, op de aangrenzende, donkerder partijen, die door een lichtenden rand omgeven leken. De vakman wist zich het eerst te helpen. Door retouche wist hij vele storende dingen uit het negatief te verwijderen; verder kreeg het positief nog een beurt. En werkelijk lag dit op zijn weg en was geoorloofd, mits tot op zekere hoogte. Een atelier dat iedere regeling van de belichting toeliet diende hem om de overdreven tegenstellingen der fotografische plaat te neutraliseeren. Maar juist die retouche en dat atelier brachten de vakfotografie aan den rand van haren ondergang; op het lage peil, waarop zij omstreeks 1890 en vroeger stond. Men kreeg

meesters in de retoucheerkunst. Bejaarde dames zagen er uit als een kwart eeuw jonger. Alle merken die het leven op het gelaat had gegroefd, verdwenen onbarmhartig onder de retoucheerstift; men leverde poppenkoppen van was, glad als biljartballen; men bedierf den smaak van het publiek; doodde alle natuur en waarheid en het publiek was verrukt en noemde het mooi. Dan kwamen de onnatuurlijke ateliermeubels, het lieve kijken, de zoetsappige atelierbelichting en steeds meer kwamen wij op verkeerde paden, voornamelijk bij portret en groep. Wie, als vakman, niet mede wilde, welnu hij kon honger lijden. De landschapper was in dien tijd schaars. Er is echter van enkele, zeer oude werkers nog mooi werk bekend, echt fotografisch werk, dat voor het tegenwoordige haast niet behoeft onder te doen. 't Was dan ook meer werk van amateurs, die niet met handen en voeten gebonden waren aan de domme eischen van het publiek.

Zoo stonden de zaken op het laatste gedeelte der negentiende eeuw; toen kwam de reactie. Meer en beter ontwikkelden begonnen te walgen van dat alles en kwamen op tentoonstellingen uit met geheel ander werk. Zij riepen het „halt" toe, zoowel aan het publiek als aan hun medebeeftenaars der fotografie, in woord en geschrift. Jammer, wij zeiden het reeds, was de overdrijving van velen hunner, die weer bewezen dat alles ten slotte een cirkelgang maakt. Zij sloten dien cirkel, door de zoo veroordeelde retouche in de hoogste mate te maken tot hun eigen medium. En schilderkunst en fotografie werden met elkander verward en verhaspeld, alsof zij niet hemelsbreed verschilden en hunne wegen en mogelijkheden geheel uit elkander liepen. Men wilde den schilder nadoen. Foto's zagen er uit als aquarellen, als gewasschen teekeningen, als schetsen, alles imitatie, zonder een stap verder te komen tot het ware doel: het weergeven van het subjectieve in de natuur, zonder de natuurlijke grenzen te overschrijden, die de fotografische techniek aan de beoefenaars stelt.

Fotografie en schilderkunst hebben ieder hun eigen techniek en eigen mogelijkheden. In absolute nauwkeurigheid, in snelheid, in de algemeenheid harer toepassingen, in onmisbaarheid staat de fotografie ver boven de schilderkunst; als medium voor den artist schiet zij te kort; weigert zij zelfs hare diensten, wanneer niet het toeval den fotograaf te hulp komt.

Wij hebben 't nu voornamelijk gehad over datgene waarvoor de fotografie niet geschikt is; het wordt nu tijd dat wij de medaille aan de andere zijde bekijken, ten einde te zien wat zij wel kan presteeren.

De fotograaf, die begaafd is met een dosis artistieke aanleg en die door oefening het zoover in het fotografeeren gebracht heeft, dat hij het negatief proces en sommige afdrukprocessen volkomen meester is, zoodat de techniek voor hem niet het struikelblok kan worden, om steeds vooruit te gaan, kan, door ernstige studie en waarneming van de natuur zelf, van de kunstwerken der groote meesters, van de beste fotografische voortbrengselen, verder door het lezen van wat geschreven wordt over kunst in het algemeen, over schoonheidsleer, compositie, enz., dien aanleg zoo leiden en ontwikkelen dat zijn werk meer en meer de vertolking zal zijn van de artistieke kwaliteiten van den maker. Het uiterlijke, het zichtbare van dat werk zal minstens het stempel der schoonheid dragen; in sommige gevallen zal het zelfs de grenzen, der fotografie gesteld, ten opzichte van de kunst, kunnen overschrijden, wanneer slechts de omstandigheden hem gunstig zijn. Hij zal zich van zelf daarbij onthouden van zulke middelen, die niet fotografisch zijn en van de foto maken een onding, een dualistische misgeboorte, half vleesch, half visch.

Hoe zal dat alles mogelijk zijn; bij een techniek, waarvan wij beweerden: 1°. dat hare fouten en tekortkomingen vele zijn, en die, 2°. bovendien rein mechanisch werk levert?

Nemen wij eerst dat rein mechanische, dat zuiver objectieve van het fotografische beeld, dat de grens bepaalt van de techniek der fotografie, die het subjectieve uitsluit. Toch is o.i. die grens niet absoluut. De omstandigheden, het toeval, het geluk stellen den fotograaf dikwijls in de gelegenheid haar belangrijk te overschrijden. Noemen wij eenige voorbeelden. De afbeelding der natuur zelf is geen kunst, want het subjectieve van den artist komt daarin niet tot uiting. Maar wanneer nu de fotograaf voor zich ziet een heide met op den voorgrond een armoedige boerenhut, omgeven door enkele knoestige armoedige stammen, allen door een mechanische kracht, schuin, in een richting bewogen. Dat die kracht de wind is, bewijzen de ruwe wolken, de echte stormlucht, de atmosfeer en de verdere ondergeschikte omgeving. Zijn het hier niet voor het oog waarneembare, de uiterlijke vormen, die het eenvoudige stukje natuur maken kunnen tot een fijn stemmingsbeeldje, dat wel degelijk in het bereik van den fotograaf ligt?

De onmetelijke ruimte van de heide en van het grimmige uitspannel; het eenvoudige hutje, ofschoon schamel, toch beschermend het arbeiders-huisgezin tegen den bulderenden storm, die al het andere beukt en geeselt; de enkele boomen daaromheen, gebogen onder den winddruk, zijn hier de eenvoudige factoren, die, in vereniging met elkander het objectieve subjectievereen. Zij zullen bij den daarvoor vatbaren beschouwer zeker een stemming en gedachten te weeg brengen, analoog aan die van den fotograaf, die oorzaak waren van de opname. Zou de fotografie hier niet feitelijk, zij het dan ook door een samenloop van omstandigheden, het gebied der kunst betreden hebben? Wij meenen van ja, en het hoog artistieke werk dat men dikwijls voor oogen krijgt bevestigd, dunkt ons die meening. En denkt niet dat zoiets zeer weinig voorkomt. Een mooie wolkenlucht kan het minst interessante landschap menigmaal omtoveren in zulk een opneembaar stemmingsbeeld. Een ander voorbeeld: Aan een landschap kunnen wij niets veranderen, maar het opstellen van een stilleven, een groep, een enkel model, de belichting van zulke onderwerpen, hunne omgeving, bij dit alles hebben wij de volle vrijheid en die zal de artistiek aangelegde eveneens aanwenden om zijn stemming en gevoelens uit te drukken. Hij zal zijn model niet poseeren, maar liever afwachten tot het uiterlijke, al is het een oogenblik slechts, het spiegelbeeld is van het innerlijke wezen des models, dat hij zorgen zal althans eenigszins te kennen. Hij zal zijn kinderen en kindergroepen trachten te verrassen, op het oogenblik dat hun geheele kindersziel zich concentreert op hun spel, of iets anders dat hen aantrekt, zoodat zij zich afspiegelt in gelaat en gebaren. Zoo zal zijn goed gesternte hem dikwijls in de gelegenheid stellen het subjectieve in zijn modellen te objectiveren, door middel der fotografie.

Er bestaat een bekende staalgravure, voorstellende het armoedig interieur eener boerenarbeidershut. Alles is in half duister gehouden. Links een wieg van planken, vierkant, ruw en onoogelijk. Men ziet het heldere bedje opgemaakt en onaangeroerd. Links, vlak bij de wieg zit een groote hond. Somber is de mooie, goedige kop, eenigszins nederwaarts gebogen; de trouwhartige oogen, zijn gericht daarheen, waar zij gewend waren zijn kleinen speelkameraad te zien liggen, die, men kan het hem aanzien, want het spreekt uit zijn oogen, hem misschien voor goed verlaten heeft. Wie de hond eenigszins kent zal begrijpen dat dit onderwerp volstrekt niet behoeft te zijn een loutere fantasie van den vervaardiger der gravure; dat het door den kunstenaar werkelijk gezien kan zijn, zoo dit feit als hij het in beeld

Foto Joh. A. Bakhuis.

AARDAPPELEN ROOIEN.

geeft, in realistische waarheid. Welnu die waarheid, had met evengoed gevolg ook door den fotograaf opgenomen kunnen zijn. Deze plaat met zijn sober, eenvoudig onderwerp, spreekt zij niet van een gansche tragedie, die innig verbonden is aan den uiterlijken vorm, zooals het oog die in de werkelijkheid aanschouwt. Is hier kunst, ja, of neen?

En wanneer wij de fouten nagaan, onder sub 1°. genoemd, die het fotografische beeld eigen waren en dikwijls zeer storend werkten, zelfs bij een rein objectieve wedergave der dingen, dan zien wij dat de wetenschap ons fotografen sedert in veel betere condities heeft gebracht, waarmede zij ons niet te onderschatten diensten heeft bewezen.

Dr. Vogel vond, dat men door het mengen van kleurstoffen in de emulsie der gevoelige plaat, deze kon verbeteren, wat betreft de voorstelling van de toonwaarden der kleuren. Groen, geel en rood kunnen wij door het gebruik van z.g. orthochromatische (voor geel en groen gevoelige) platen beter in hun rechte

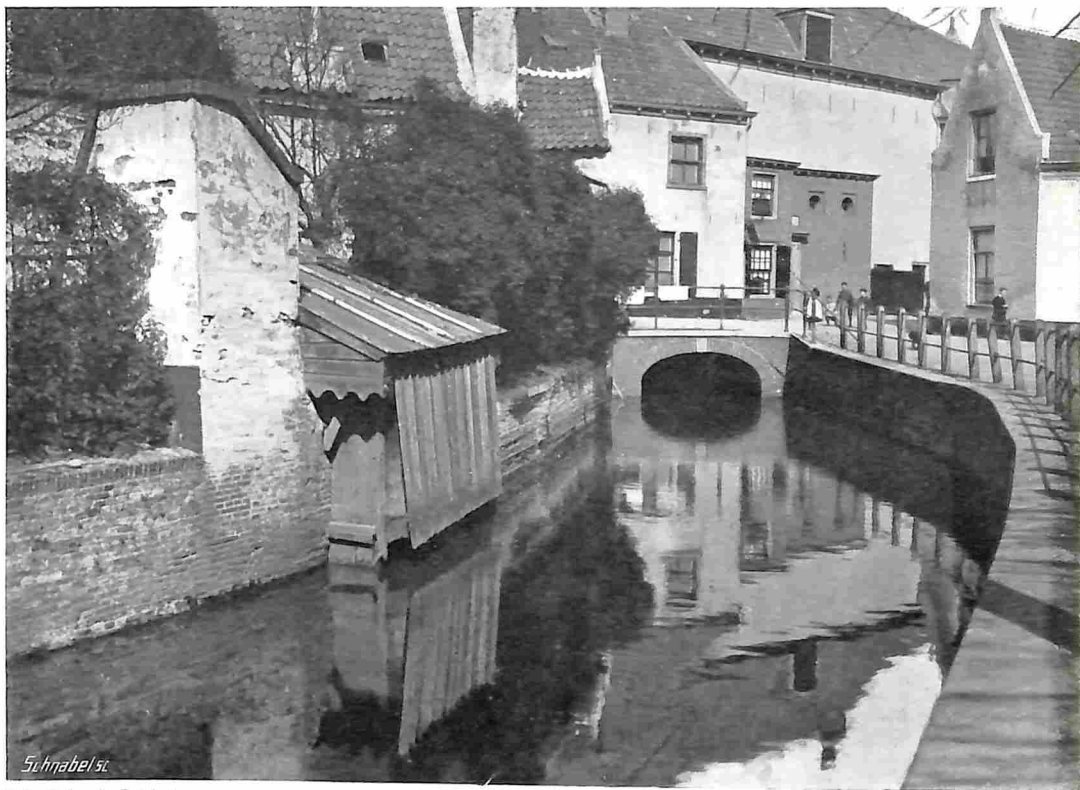

Foto Joh. A. Bakhuis.

OUD STADJE.

toonwaarde geven; rood door de panchromatische (voor alle kleuren gevoelige) plaat. Het blauw, dat altijd nog te sterk op de plaat bleef werken, leerden wij een deel zijner actinische kracht ontnemen, door het gebruik van gele lichtfilters voor of achter de lens.

Het halo (de overstraling) werd onschadelijk gemaakt door het actinische licht absorberende verflagen, onder de emulsie, of achter het glas aantebrenge.

Daardoor vervielen twee zeer groote bezwaren, die veel retouche overbodig maakten. De alleszins geoorloofde retouche, ter vereffening van kleine fouten, die wij tegenwoordig gebruiken, is dan ook zeer beperkt en gering en komt in het minst niet meer in conflict met het fotografische karakter der beelden.

Wij keeren na dit intermezzo terug tot den artistiek aangelegden fotograaf, zooals wij hem hierboven nader omschreven. Ook dan wanneer de omstandigheden hem niet gunstig zijn voor het allerhoogste, zal zijn meest alledaagsche werk toch altijd zijn: mooi werk. Hij heeft de natuur met bewustheid en een kritischen blik leeren bekijken en zal zich niet dikwijls vergissen, als hij de keuze van zijn onderwerp doet. Stand, plaats, belichting, compositie enz. zal hij zoodanig weten te zoeken, dat zij beantwoorden aan zijn wenschen en plannen; gelukt hem dat heden niet, dan zal hij zijn opname uitstellen, tot zij onder betere omstandigheden kan plaats hebben. Zoo zal zijn werk, behoudens gevallen waarin hij zich vergist heeft, altijd minstens zijn: artistiek mooi en hoog staand; want het gekozen was althans dat, wat de kunstenaar noemt: een „mooi geval”, of „geval”. En om schoonheid, of mooiheid is het ons beoefenaars der fotografie toch ook te doen, niet waar?

Ziedaar wat de fotografie vermag te geven, aan den ernstig willenden amateurfotograaf: een wereld van oefening, studie, veredelend genot en voldoening. En dat is niet overdreven voorgesteld; het is slechts een feit, dat geconstateerd wordt en dat bij geen enkelen degelijken beoefenaar tegenspraak zal ontmoeten.

Nu is het zeker dat niet iedereen zulk een aanleg bezit, al zal menigeneen die bezitten zonder van die gave bewust te zijn, want veelal komt die eerst bij het practische werk aan het licht.

Om eens de compositie te noemen; is het niet eigenaardig dat men reeds lang fotografeert, en plotseling een stuk over compositie in handen krijgende, moet zeggen: als ik mijn foto's nakijk, dan heb ik — zonder dat mij dat alles, in woord en beeld, van te voren ooit onder het oog is gebracht — bijna geregeld, instinctmatig deze regels op mijn werk toegepast. En dat geval heeft schrijver meermalen opgemerkt.

Een minder kunstzinnig fotograaf zal, uit den aard der zaak ook iets lagere eischen aan zijn liefhebberij stellen. Hij kan gerekend worden tot de groote middenmassa té behooren, die de fotografie beoefent, zonder daarom juist lust of gelegenheid te hebben er een studie van te maken. Ook voor hem is het fotografische jachtveld van groote uitgestrektheid. De practijk zal hem de techniek leeren, die hij voor zijn doel noodig heeft. Zijn oog wordt allengs meer geoefend in het fotografisch zien van de natuur, en dat moeten allen leeren.

Fotografeeren is het vastleggen van een klein fragment van de levende natuur, die wij voor ons zien. Ons oog, met zijn snelle beweeglijkheid, overziet het geheel in een enkelen oogopslag en vindt het interessant en mooi. Zullen wij echter uit dat mooie een klein stukje uitsnijden en dat in beeld brengen, dan moet dat eveneens mooi zijn, in zich zelf, en de opname waard zijn. Daarbij leert men ook spoedig inzien dat lang niet alles wat buiten mooi is, dat ook op de plaat zal zijn. Wij moeten het

meestal in de eerste plaats van den voorgrond hebben, die dient interessant te zijn en toch eenvoudig. Wat ver weg ligt wordt te klein, te onbetekenend, te vlak, al werkt het overigens wel degelijk in het beeld mede aan het algemeene effect. Wat niet eenvoudig is maakt de foto druk en het oog zoekt vergeefs naar een rustpunt, het hoofdmotief. Al het andere moet blijken ondergeschikt te zijn aan dat eene. Een foto die, in tweeën gesneden, twee foto's maakt is niet goed van compositie. Dat mag noch bij een stuk natuur, noch bij een groep, noch ergens anders het geval zijn.

En dan de kleur. Wat een rijkdom van kleuren en tinten ziet men in de natuur. Dat alles geeft de foto weer in wit en zwart, in licht en donker. Iets wat in de natuur mooi is, kan als foto niet waard zijn te worden opgenomen, omdat het zijn aantrekkelijkheid alleen ontleende aan de kleuren. Voor dezen „durchschnitt"-amateur valt, aldoende, nog heel veel te leeren, buiten de techniek.

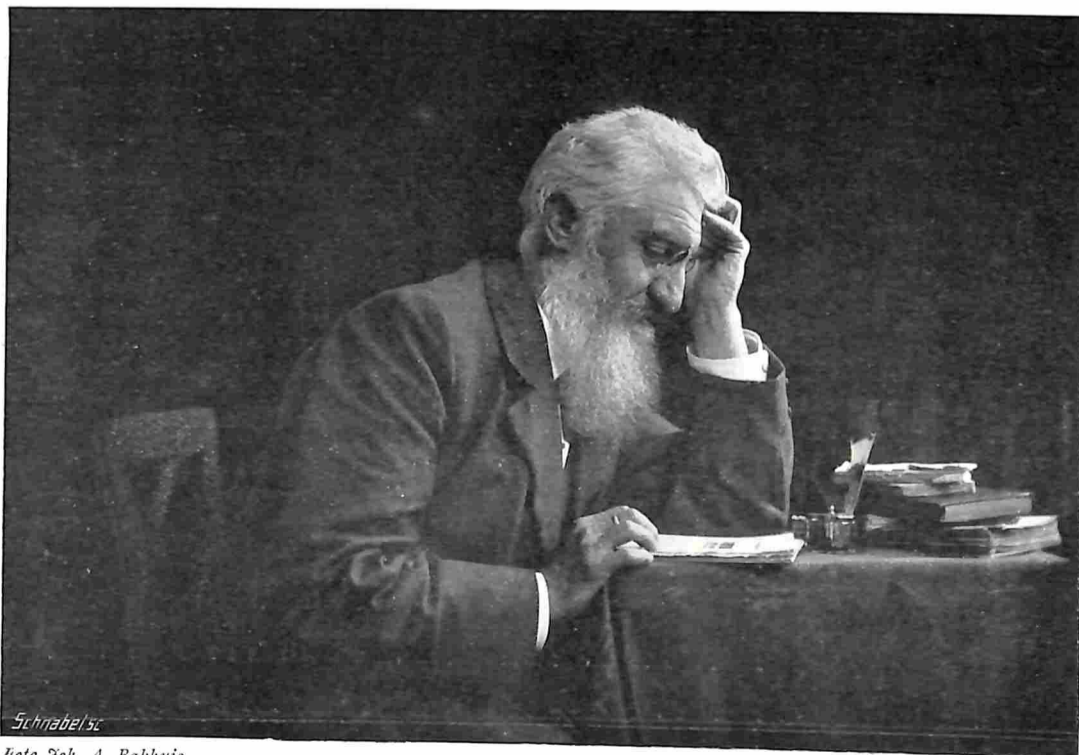
Maar daarvoor zal zijn toestel hem rijkelijk schadeloos stellen, want het oud Hollandsche spreekwoord „Ieder vogeltje zingt zooals hij gebekt is” is hier volkomen toepasselijk. De indrukken en herinneringen eener vacantiereis zal hij in beeld kunnen bewaren en die zullen hem veel meer waard zijn dan de mooiste gekochte briefkaarten. Zijn kinderen zal hij fotografeeren, in alle stadiën hunner ontwikkeling. Bij wandelingen en fietstochten zal de camera zijn trouwen begeleider zijn en hij zal dubbel genieten. Waarlijk, het voorrecht te kunnen fotografeeren is geen herschenschim; de amateurfotograaf heeft in vele opzichten heel wat voor op hem die deze liefhebberij niet beoefent. Wij kunnen dan ook niet nalaten, ook den lezers van „Buiten” toe te roepen: Gij, die houdt van buiten, van de natuur en het schoone dat zij te aanschouwen geeft, bewijst reeds na verwant te zijn aan de fotografie. Gij geeft reeds daardoor bewijs van een goeden smaak en kijk op de dingen. Gij moet fotografeeren leeren, want dat zal uw levensgenot verhoogen; uw smaak ontwikkelen, niet voor een korten tijd; want de camera zal uw leven lang uw trouwen vrind en metgezel blijven, wanneer gij haar slechts goed weet te gebruiken.

* * *

Dat is zij ook voor den Heer Joh. A. Bakhuis te Amersfoort, die de welwillendheid had aan de uitgevers van dit blad een aantal zijner mooie foto's af te staan ter reproductie.

Wie een ernstig aanhanger der fotografie is, kent den auteur dezer foto's reeds lang, en van tijd tot tijd hebben de lezers van „Buiten” ook reeds met zijn mooie werk kennis gemaakt. Wij willen hem met een paar woorden persoonlijk voorstellen. De Heer Bakhuis behoort tot onze beste werkers. Hij verwacht de fotografie niet met de teeken-, ets-, of schilderkunst en zoekt deze in het minst niet na te doen. Zijn werk is zuiver fotografisch en staat zeer hoog. Na met vele hooge onderscheidingen in het buitenland bekroond te zijn geworden, heeft hij nooit meer op tentoonstellingen ingezonden; dat is zeker jammer; maar ligt in zijn aard. Hij werkt niet om lof te oogsten; maar omdat zijn artistiek gevoel hem er toe drijft; omdat zijn speurend oog het mooie in de dingen overal opmerkt. Wanneer men, gewapend met de camera, met hem buiten is, moet men zich niet verwonderen wanneer hij plotseling verdwenen is. Hij heeft dan ergens, in de verte soms, een „mooi geval” opgemerkt en als ge hem mist, is hij reeds in volle actie om het op te nemen; zijn werk bewijst met welk succes. Zijn kinderportretten behooren voor het meerendeel tot het beste wat men in dit genre ontmoet. Bijgestaan door zijn echtgenote, met wie hij veel te samen

werkt, weten zij meestal de kleintjes zoodanig op hun gemak te brengen, of te houden, dat slechts de kwestie is ze te verschalken, waardoor alles natuur en leven is en het innerlijke veelal wel degelijk uit die portretten en groepen spreekt. Het spreekt van zelf dat zulks ook het streven is wanneer grooten in plaats van kleintjes tegenover de camera zitten en dat dan de kans op zulke uitkomsten nog grooter is. De meeste van die portretten zijn interieuropnamen en hebben gewoonlijk plaats in de ruime serre, waar echter niets het veelvuldig gebruik als atelier verraadt, dan een opgerolden achtergrond, hangende bij een der uiteinden. Overigens is het mobilaar gewoon: maar de gordijnen zijn zoodanig ingericht dat zij, behalve hun gewonen dienst te doen, tijdens een fotografische séance hunne medewerking kunnen verlenen tot regeling van het licht. Bij goed licht zijn de belichtingen daar kort, meestal bedaarde momentopnamen. Wij meenen aan iederen amateur geen beteren raad te kunnen geven dan zich dezen werker tot voorbeeld te stellen: te streven naar het hoogste in de fotografie dat bereikbaar is; maar daarbij altijd in acht te nemen dat zij hare natuurlijke grenzen heeft, die echter ruimte genoeg bieden om zelfs den meest artis-

Schnabelsz

Foto Joh. A. Bakhuis.

IN GEDACHTEN.

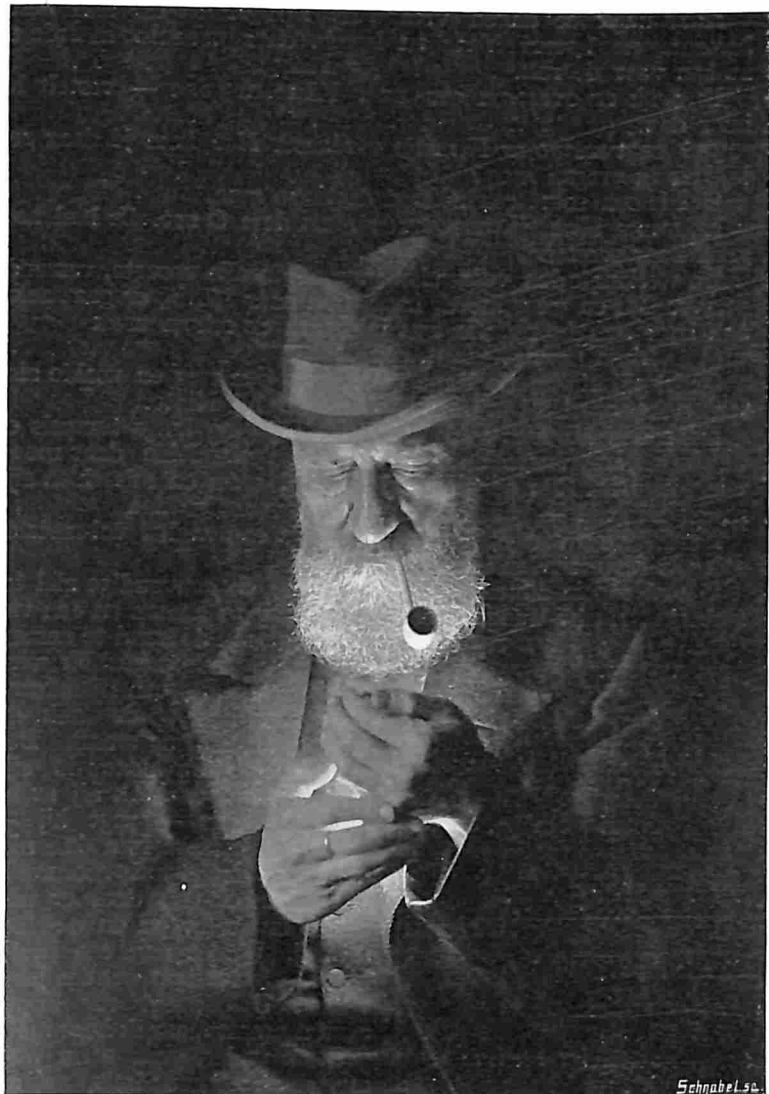

Foto Joh. A. Bakhuis.

DE ROOKER.

tiel aangelegden en veel eischenden beoefenaar te veroorloven zijn vleugelen wijd uit te spreiden, ook in artistieken zin en hem volkomen te bevredigen.

J. J. M. M. VAN DEN BERGH.
Red. van Lux, ver. met het Geill.
Weekbl. voor Fotografie.

Overneming verboden.

HET SNEEUWKLOKJE.

TOT de meest geliefde lenteboden behoort het sneeuw-klokje, in Duitschland ook wel „Hornungsblume” genoemd, in Zwitsersch dialect „Amselblümlı”, want als het sneeuw-klokje bloeit, begint naar het volk geloofd de merel zijn lied te zingen.

Hoe het sneeuw-klokje bij ons aan zijn naam gekomen is?

Lente en Winter maakten er beide aanspraak op; de Winter, omdat het bloempje tijdens zijn heerschappij was ontloken, de Lente, omdat zij haar tijd gekomen achtte. De eerste wilde het „Sneeuwbloem” doopen en hij nam het bloempje tusschen zijn koude handen, zoodat de blaadjes wit werden als sneeuw; „Lenteklokje” noemde de tweede het en kleurde de randen der witte bloemblaadjes een weinig groen. Doch tenslotte werden zij het over den naam der bloem eens: „Sneeuw-klokje” zou ze heeten, daar zij tusschen de sneeuw ontloken was en als een klokje luidend de komst der Lente verkondigen zou.

De sage heeft den oorsprong van het sneeuw-klokje in een waas van liefelijkheid gehuld. Een Arabische sage (Dyer: The Legends of Plants, blz. 308) verhaalt het volgende: Eva treurt over de woestheid der aarde. Geen enkele bloem groeide er en de sneeuw viel dicht als een lijkwade voor de vroegtijdige begrafenis der aarde na den val der menschen. Doch de engel ving een sneeuwvlok op, liet er zijn adem over glijden en beval haar, de gestalte van een bloem aan te nemen, knoppen te schieten en te bloeien. Nog eer zij met de aarde in aanraking kwam was zij reeds in een schoone bloem veranderd, waarvan Eva meer hield dan van alle andere mooie bloemen in het Paradijs, want de engel zeide, dat deze bloem tot een teeken was geteld, dat zomer en zon zou-

den terugkeeren. Nu verdween de engel en waar hij gestaan had bloeiden thans talrijke sneeuw-klokjes.

Volgens de fabel van den Engelschen dichter Fickell beminde koning Albion de dochter van Oberon, den beheerscher van het feeënrijk. De vertoornde Oberon wil van deze liefdesverhouding niets weten en maakt zich gereed tot den oorlog. Albion's zoon brengt eveneens een leger bijeen, moet echter in den beslissenden slag het onderspit delven en wordt doodelijk gewond. Kenna wrijft de wonden van den stervenden geliefde in met „moly” (wilde knoflook) en uit de wonden ontstaan nu sneeuw-klokjes. Engelsche namen voor het sneeuw-klokje zijn: Snowdaop en The fair maid of February.

Het sneeuw-klokje neemt natuurlijk in het volksgeloof een vrij belangrijke plaats in. Nauwelijks komen de bladeren na het smelten van de sneeuw te voorschijn of de Slowaken graven de knolletjes uit en geven ze aan de koeien te eten, omdat anders de toovergodinnen de melk zouden kunnen wegnemen. Naar de boeren in het Beiersche en het Oostenrijksche Hoogland gelooven, voorspelt een korte bloei der sneeuw-klokjes een korten zomer.

Volgens het bekende middeleeuwsche boek over de beteekenis der bloemen wijzen sneeuw-klokjes op reine jeugdliefde en op nederigheid. Het sneeuw-klokje was de lievelingsbloem der Russische keizerin Katharina II, die eens over een mooi sneeuw-klokje in de nabijheid van haar slot zoo verheugd was, dat zij daar een wachtpost liet plaatsen, opdat niemand het zou plukken. De aanleiding tot dezen post werd vergeten, en eerst onder Alexander I, die er een onderzoek naar liet instellen, werd hij opgeheven.

L. F. H.

Overneming verboden.

HET SPIEGELBEELD.

EEN JAPANSCH VERHAAL.

OP ongeveer een dag reizen van de stad Kioto woonde een aardig tijdje geleden een man, eenvoudig van gemoed en levenswijze, maar tamelijk rijk gezegend met aardische goederen. Zijn vrouw, haar assche ruste in vrede, was al jaren dood en de goede man sleet zijn leven kalm en rustig met zijn eenigen zoon.

Met vrouwen lieten ze zich niet in. Hoe lief ze kunnen zijn — en hoe vervelend — daar wisten ze niets van af.

Ze hadden enkel mannelijke bedienden, die goed en trouw waren, en zoo iets als een paar lange mouwen of een roode obi kwam in hun leven niet voor.

Om de waarheid te zeggen: ze hadden een heerlijk leventje samen. Soms werkten ze in de rijstvelden — een ander maal gingen ze weer eens visschen — in de lente togen ze uit om de bloeiende kersen en pruimen te zien en later keken ze naar de iris, de pioen of de lotus, al naardat het jaargetijde meebracht.

Dan dronken ze een beetje saké, wonden hun blauw en witte tenegui om hun hoofd en hadden den heelen dag plezier, want er was niemand om het hen te verbieden.

Dikwijls genoeg kwamen ze pas thuis als de lantarens al waren aangestoken. Ze droegen hun oudste kleeren en aten wanneer het hen het beste uitkwam.

Maar de genietingen van dit leven zijn, jammer genoeg, vergankelijk.

Foto Joh. A. Bakhuis.

IN 'T BOSCH.

Eens op een avond toen de vader rustig zat te rooken en zijn handen warmde boven een beetje houtskool, zei hij in eens: jongen, het is hoog tijd, dat je trouwt.

De Hemel bewaar me, roept de zoon. Trouwen! Hoe kunt u nu zulke vreeselijke dingen zeggen, vader! — O! het is maar gekheid — ik begrijp het al.

Neen, het is géén gekheid — zegt de vader. Ik ben nog nooit zoo ernstig geweest en dat zal je gauw genoeg merken.

Maar vader dan toch! Ik ben als de dood voor vrouwen!

En ik dan — zegt de vader — Ja, jongen het spijt me erg voor je, maar het moet toch.

En waarom moet het dan? — zegt de zoon.

Omdat ik oud word en wel gauw sterven zal en dan heb je een vrouw noodig om voor je te zorgen.

Nu stonden er werkelijk tranen in de oogen van het jonge mensch, want hij was erg teerhartig, maar zeggen deed hij niets anders als:

Ik kan heel best voor mijzelf zorgen.

Dat is nu juist precies wat je niet kan — zegt de vader.

Om kort te gaan — ze vonden een vrouw.

Ze was jong en mooi en heette Kwastje. Enkel Kwastje — niets meer — of Fusa zooals het in hun taal heet.

Nadat ze volgens landsgebruik samen de „drie maal drie” hadden gedronken en daardoor man en vrouw waren geworden, werden ze alleen gelaten.

De jonge man deed niets dan het meisje aankijken — aldoor aankijken. Hij wist ter wereld niet, wat hij tegen haar zeggen moest.

Eindelijk nam hij maar een puntje van haar mouw, en begon daar over te aaien. Zeggen deed hij nog steeds niets, maar een gek figuur slaan — dat deed hij wel.

Het meisje werd rood, werd bleek, werd weer rood en begon te schreien.

Geëerde Kwastje, doe dat nu toch niet. Dáár kan ik nu heelemaal niet tegen, zegt de jonge man.

Je vindt me, geloof ik, heelemaal niet lief. Niet lief en niet mooi.

Lieveling! zegt hij, je ben nog mooier dan de boonenbloesem op het veld — je ben mooier dan de kleine bantam-hen in de hoenderhof — mooier dan de rose karpers in den vijver. Ik hoop, dat je gelukkig zult zijn bij mijn vader en mij.

Toen lachte ze toch weer een beetje en droogde haar tranen.

Ga eens een andere broek aantrekken, zei ze toen, en geef mij deze. Er zit een groot gat in — ik heb er onder het trouwen aldoor naar moeten kijken.

Nu, dat was geen slecht begin, en alles door elkaar genomen, schoten ze erg goed op samen — hoewel het natuurlijk lang niet zóó was als in de heerlijke dagen, toen er geen paar lange mouwen en geen obi voor hen bestond.

Eindelijk stierf de oude man. Men zegt dat hij een heel mooien dood had en zoo veel naliet in zijn brandkast, dat zijn zoon de rijkste man werd daar uit de buurt. Maar dat was niet de minste troost voor den armen jongen die zijn vader van ganser harte betreude.

Dag en nacht bad hij bij het graf. Weinig was de rust en de slaap die hij kreeg, en weinig was de aandacht die hij schonk aan zijn vrouw, mevrouw Kwastje — aan haar grillen en zelfs aan de lekkere schoteltjes, die ze voor hem zette.

Hij werd mager en bleek — en zij, arme meid, was ten einde raad, wat ze met hem beginnen moest.

Eindelijk zei ze: Lieveling zou je niet eens een beetje naar Kioto gaan.

Waarom? zegt hij.

Ze had bijna gezegd: nu — voor je plezier. Maar ze bedacht zich nog in tijds, dat dat misschien niet erg geschikt zou zijn.

O, zegt ze, omdat het een soort plicht is. Iedere man, die van zijn land houdt, moet in Kioto geweest zijn. En dan kon je ook wel eens kijken, wat de mode is op het oogenblik en mij dat vertellen als je terugkomt. Mijn kleeren, zegt ze, zijn gruwelijk ouderwetsch. Ik zou wel eens willen weten wat er eigenlijk gedragen wordt.

Ik heb geen lust om naar Kioto te gaan — zegt de jonge man. En al wilde ik, dan zou ik toch niet kunnen, want het is de planttijd van de rijst. Praat er dus niet meer over.

Maar na twee dagen vraagt hij zijn vrouw om zijn beste hakama en haouri klaar te leggen en zijn bento in orde te maken voor de reis.

Ik denk er over om eens naar Kioto te gaan — vertelt hij haar dan.

Ja? zegt mevrouw Kwastje verbaasd. Hoe kom je daar zoo bij, als ik vragen mag?

Het is een soort plicht, zegt de jonge man.

Mevrouw Kwastje antwoordt niets dan: O zoo. Ze had heel goed haar verstand.

En werkelijk den volgenden morgen, in alle vroegte, verzendt ze, vroolijk en welgemoed, haar man naar Kioto, en gaat zelve aan haar bezigheden. Ze was juist aan de schoonmaak.

Onderwijl stapte de jonge man langs den weg en voelde zich wat opknappen. Al vrij spoedig bereikte hij Kioto.

Daar had hij heel veel te kijken. Hij ging langs tempels en paleizen, zag kasteelen en tuinen en wandelde door mooie winkelstraten. Zijn oogen hield hij wijd open en misschien zijn mond ook wel — want hij was een eenvoudige ziel.

Eindelijk op een dag kwam hij langs een winkel vol metalen spiegels die glansden in de zon.

O wat mooie zilveren manen — zegt de eenvoudige ziel tot zich zelf. En hij waagde het wat naderbij te komen en een van de spiegels in de hand te nemen.

Het volgende oogenblik werd hij zoo wit als een rijstkorrel en viel hij neer op de bank, die bij de winkeldeur stond. Den spiegel hield hij aldoor in zijn hand en aldoor keek hij er in.

Maar, vader — zegt hij — hoe komt u hier? Is u dan niet dood? Ik dacht toch zoo stellig dat... maar dat doet er niet toe. U is nu levend en wel hier bij mij. U ziet nog een beetje bleek — maar wat bent u jong, vader! U beweegt uw lippen alsof u praat, maar ik hoor niets.

Beste vader, gaat u nu weer met me mee naar huis, net als vroeger?

U lacht — u lacht — komaan dat is goed.

Mooie spiegels, mijnheer, zegt de man van den winkel. De beste, die gemaakt worden — en die u daar heeft is nog de beste van de heele partij. Ik zie, dat u een kenner is.

De jonge man greep zijn spiegel stevig vast en zag er stellig erg onnoozel uit. Hij beefde over het heele lichaam. Hoeveel, fluisterde hij eindelijk. Hij is toch wel te koop?

Doodsbang was hij, dat zijn vader hem weer zou worden afgenomen.

Zeker is hij te koop, mijnheer — zegt de man van den winkel. En het is een koopje. Hij kost maar twee bu. U begrijpt, dat ik er geld op toelag.

Twee bu — maar twee bu, riep de jonge man en hij lachte van oor tot oor. In een oogenblik had hij zijn beurs uit zijn gordel en zijn geld uit zijn beurs.

De winkelier had spijt dat hij niet meer had gevraagd. Drie bu bijvoorbeeld, of vijf. Maar merken liet hij niets. Kalm pakte hij den spiegel in een witte doos en deed er een mooi groen koordje om.

Vader — zei de jonge man, toen hij goed en wel den winkel met hem uit was — vóór we naar huis gaan moeten we eerst wat moois koopen voor die juffrouw thuis — u weet wel, mijn vrouw.

Hij zou ter wereld niet hebben kunnen zeggen waarom niet, maar toen hij thuis kwam, kon de jonge man er niet toe komen aan mevrouw Kwastje te vertellen, dat hij in een winkel in Kioto, voor twee bu, zijn vader had gekocht.

Dat was een groote vergissing, zooals later bleek.

(Slot volgt).

Uit het Engelsch door M. P. Z.

Overneming verboden.

MIDDELEN TEGEN VOCHT.

VRIJ algemeen is het bekend, dat het plaatsen van een open schotel met ongebluschte kalk in vochtige kasten of kelders hierin de vochtigheidsstoestand verminderen zal, doordat de kalk waterdeelen uit de lucht tot zich trekt. De werking eener zelfde hoeveelheid kalk of gips kan echter verdubbeld worden door deze over grooter oppervlakte in aanraking te brengen met de lucht en met de

BLOEIENDE ELZEN.

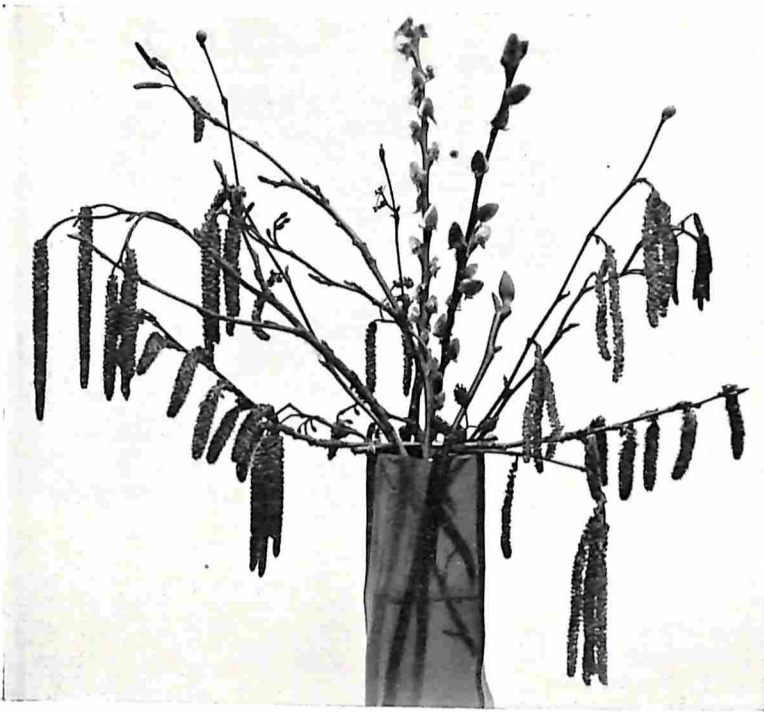

Foto R. Tepe.

VOORJAARSBOUQUET.

muren, die bij kasten en kelders in den regel oorzaken van het vocht zijn.

We vonden daarvoor aanbevolen linnen zakken te maken, welke in de lengte doorstikt waren met naden, op onderling een handbreed afstand ongeveer. De daardoor verkregen naast elkander liggende, langwerpige ruimten, kunnen met behulp van een trechter gevuld worden met kalk of gips, waarna het kussen aan de bovenhoeken wordt opgehangen, vlak tegen den vochtigen muur aan, wat het beoogde effect meer dan verdubbelen moet.

Ook het ophangen in vochtige en duffe kelders van een jute zak, met flinke stukken houtskool gevuld, is zeer werkzaam om die beide gebreken te bestrijden. De houtskool verliest bij vochtname echter spoedig het zuiverende vermogen, wat echter te herstellen is door den inhoud van den zak eens per week in den ijzeren pot te vuur te zetten en goed heet te stoken. Tamelijk bewerkelijk dus, doch waar zon en frissche lucht moeilijk gebracht kunnen worden, is versche houtskool probaat tegen vocht en musheid, welke door schimmel en bederf op den voet gevolgd worden.

G.

DE EERSTE BLOESEMS.

ALS de winterkou langzamerhand vermindert en de sneeuwbuien zeldzamer worden, als de zon al eens een enkelen dag heerlijk schijnt, dan merken de meeste wandelaars spoedig op, dat de boomen langs den weg of aan den kant van de sloot, dikker knoppen krijgen. Een groot deel hunner laat het bij die waarneming, doch enkelen, die later hooren, dat de wilgenkatjes bloeien en waar ze te vinden zijn, trekken er nog eens op uit om een aantal takken te bemachtigen, die thuis in een vaas een aardig figuur maken. Maar daarmee houdt bij velen de belangstelling voor eene der belangrijkste perioden in het leven onzer loofboomen op.

Dat onder de vele katjesbloeiers de wilg de meeste belangstelling trekt, ligt voor de hand: de mooie ronde, stevige bolletjes, eerst zilverachtig en later met doorbrekend helgele meeldraden, verdienen volkomen de bewondering, die ze wekken; maar de katjes van hazelaar, els, populier en berk en de fijne bloesempjes van de iep zijn mede eene nadere kennismaking waard.

Een der allereersten onder de bloeiende boomen is de hazelaar. Bij gunstig weer kan men reeds in Januari de trosjes aan de takken zien hangen. Ze zijn heel anders dan die van den wilg: staan deze rechtop, de eerste hangen bij tweeën of meer doodstil naast elkaar, en zien er zoo onschuldig uit. Maar als ge u een weg baant door een boschje hazelaars, komt ge er geel gepoederd uit. En kijkt ge dan nauwkeurig naar al die lange smalle trosjes, dan ziet ge telkens een kleine wolk van geel stuifmeel er uit te voorschijn komen. Het dwarrelt langs het katje naar beneden en verspreidt zich dan, weggeblazen door het geringste windzuchtje.

Elk katje bestaat uit een groot aantal platte schijfjes, waaraan aan den onderkant de meeldraadjes hangen. Ge kunt dat met het bloote oog wel zien. Een nadere beschouwing met een vergrootglas leert, dat die schijfjes aan den bovenkant in het midden een stevige nerf bezitten en dat ze naar de randen afloopen. Het stuifmeel uit de er boven hangende bloempjes valt daarop en bij de minste beweging rolt het er af.

Waar zitten nu de vrouwelijke bloempjes? Zoek maar eens langs de takken: dan vindt ge hier en daar een knop met een rood pluimpje. Die gekleurde pluimpjes leven niet lang, maar juist lang genoeg om de wolken van stuifmeel gelegenheid te geven, er op neer te strijken. Het zijn de stempels van de vrouwelijke bloempjes, die binnen in den knop zitten. Zijn deze eenmaal bevrucht, dan verliezen de stempels hun kleur en ver-

dorren. In 't najaar zijn de vruchtbeginsels langzamerhand ontwikkeld tot de bekende hazelnoten. De katjes vindt ge tot begin Maart aan de struiken. Tegen dien tijd komen er nog meer katjesbloeiers los. Veel overeenkomst met de katjes van den hazelaar vertoonen die van den els. Ze zijn er echter gemakkelijk van te onderscheiden. Ten eerste zijn ze minder geel en vertoonen over de geheele oppervlakte donker bruine vlekken, zoovele bloempjes! Dan is het elzekatje in zijn geheel gewoonlijk iets langer; sommige, die ik dit voorjaar vond, waren twaalf c.M. of meer. En ten slotte zult ge U nooit in beide vergissen, als ge een oogenblik naar de vrouwelijke bloempjes kijkt. Deze zitten bij den els dicht bij de mannelijke katjes. Ze zijn veel korter, roodachtig getint en hangen niet naar beneden doch staan rechtop of eenigszins gebogen. Bestaat bij den hazelaar aanleiding genoeg om te zorgen, dat de vruchtjes van het vorige jaar in het voorjaar niet meer te vinden zijn, bij den els is dit anders en ze vormen juist het beste herkenningsteeken.

De elzeproppen toch zijn algemeen bekend. Dat blijkt ook al uit het groot aantal bijnamen, dat men ze in de verschillende deelen van ons land geeft: boerentabak, jodenpruimpjes enz. Ze zijn ontstaan uit de stamperkatjes en blijven nog lang, nadat ze door den wind of de vogels van de zaden bevrijd zijn, aan den boom zitten. Ze zijn ook oorzaak, dat van alle katjesbloeiers de els in den bloeitijd de volste kroon heeft.

De bloeitijd van populieren en berken valt later, doch op onze wandeling einde Februari of begin Maart kunnen we aan den ratelpopulier toch al katjes vinden. Ze zijn korter en steviger dan van els en hazelaar, en bruinrood van kleur. Bruin zijn de schubben; de meeldraden, die er tusschen naar buiten komen, zijn helrood. De bloemruiker, die ge hieronder ziet, is geplukt van den iep. De bloemen zitten wat hoog, dat is waar. Maar in het voorjaar is dat geen groot bezwaar. Want overal, waar men bezig is de boomen te snoeien, kunt ge ze van de afgesneden takken plukken. Het loont de moeite, ze reeds te snijden, als nog niets anders dan de bruine ronde knoppen te zien zijn, die op regelmatige afstanden langs de takken zitten. Binnenshuis ontluiken die knopjes spoedig en leveren kleine, maar fraaie, teere en fijne bloempjes. Laat ge den tak staan, tot de bloempjes uitgebloeid zijn, dan ontwikkelen zich licht hier en daar eenige van de bekende ronde groene iepenvruchtjes, die in April den boom zoo groen doen schijnen, alsof hij al volop in blad stond. Later komen ze bij miljoenen naar beneden dwarrelen.

Nu ik eenige bloempjes genoemd heb, waarmee ge in Februari en Maart uw woonkamer kunt opvroolijken, laat ik op deze bladzijde ook nog een afbeelding zien van een dergelijken voorjaarsruiker. In het midden staan twee takken met wilgenkatjes, rechts beneden en boven hangen de katjes van den hazelaar, links die van den els; aan weerszijden tusschen deze beide vindt ge de kortere, ruige en steviger katjes van den ratelpopulier; de ruige knop, rechts van de wilgetakjes, is van den magnolia. Ook de vrouwelijke bloempjes van hazelaar en els zijn op de afbeelding wel te vinden.

Overneming verboden.

J. VAN DER VEEN.

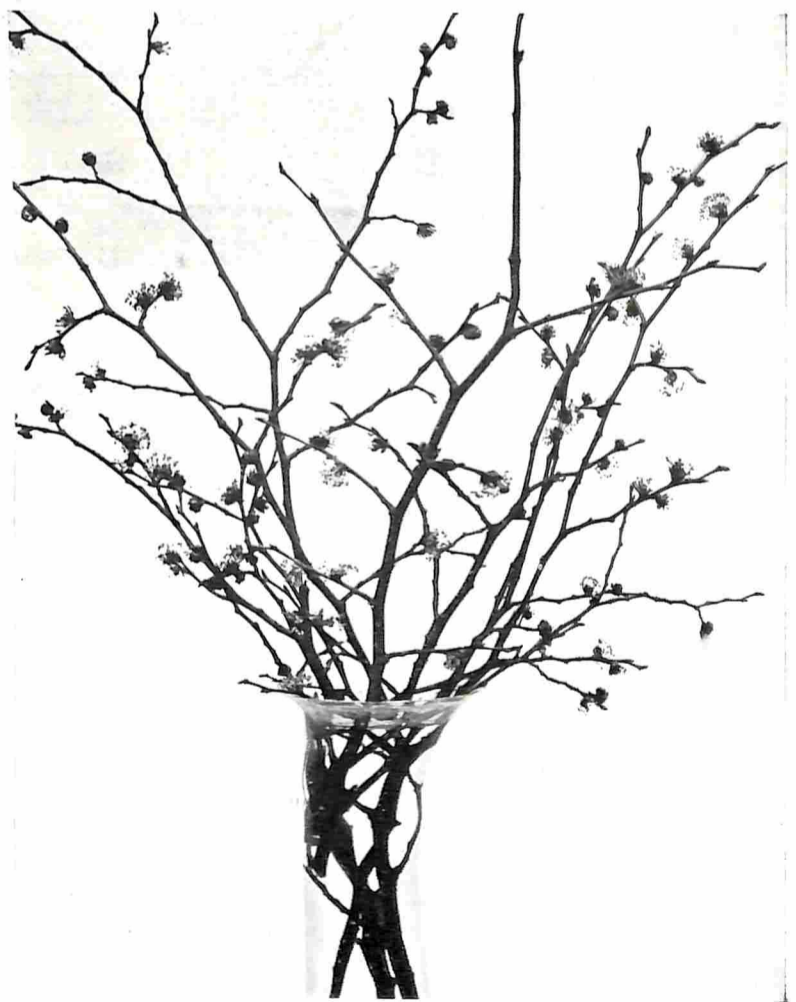

Foto R. Tepe.

BLOESEM VAN DEN IEP.

BEHOUD EN BEVORDERING VAN NATUUR- EN STADSSCHOON.

DE eenvoudige smaakvolle boerenwoningen, afgedekt met riet of roode pannen, die prachtig contrasteeren met het groen der omgeving, verdwijnen met den dag, om plaats te maken voor smakeloze huizen, opgesierd met veelkleurige tegeltjes, cementwerk, groote ruiten, schreeuwend geel of groen gekleurd „cathedraalglas”, pinakels, vaasjes en anderen fabriekmatig vervaardigden opschik, en bovendien gedekt door pannen, wier kleur het midden houdt tusschen vuilblauw en grijs, zoodoende noch afstekend met den hemel, noch met de omgeving.

De „kunstgrepen”, waarvan de „architecten” in de steden — in hunne onwetendheid en onkunde — zich de vorige eeuw bedienden, om „effect” te maken met weinig geld, hebben ook de dorpsstimmerlieden geleidelijk overgenomen. Zij meenen „met hun tijd mede te gaan” door de hun gemeenzame inheemsche vormen te versmadden, en hunne huizen naar stadstrant in te richten. Zij hebben in de steden de nieuwe woningen gezien met hare rijk geprofileerde en met allerlei „ornamentwerk” versierde deuren, groote glasvlakten, verglaasden steen. Zij verkeeren in den waan, dat deze huizen den laatsten smaak op het gebied van woningbouw vertegenwoordigen, en gaan deze stadsproducten zoo goed mogelijk namaken.

Eindelijk is de wansmaak overal, zelfs in de meest afgelegen plekjes van Zeeland, doorgedrongen. De traditie is prijs gegeven. Dakgootconsoles, die relief geven aan de daklijn, zijn afgeschaft; een stadskroonlijst is er voor in de plaats gekomen. De luiken aan de ramen, die op zeer gelukkige wijze de eentonigheid der muren breken, worden vervangen door blinden, aan de binnenzijde der woningen aangebracht, zoodat de gevel doodsch en kaal wordt.

Gebruikte men tot voor korten tijd tot wering der — in ons land vrij zeldzame — zonnestrallen een rij geschoren lindenboompjes, thans worden (ook al weder in navolging van de stad) jalousiën aan de ramen aangebracht, welke, gewoonlijk hard geel geschilderd, het aanzien eener plattelandswoning niet weinig benadeelen.

De plattelandbewoner — meer in het bijzonder de Walchersche — had veel gevoel voor kleuren. Hij bezat de gave met kleuren te kunnen spelen. Wij kunnen er ons thans nog van overtuigen in de zijstraten van onze hedendaagsche dorpen (de hoofdstraten zijn meestal reeds „gemoderniseerd”). De witte dakgoot kleurt uitstekend met het warmrood der pannen, het frischgroen der blinden, en het blauw-en-wit van het houten hek. En dan de verrukkelijke kleurencombinatie der Zeeuwsche kleederdrachten! — De stadsbewoner, minder vertrouwd met de natuur — mist de gave kleuren te kunnen combineren tot een verrassend geheel. Men zie onze stadshuizen! Zij zijn grauw bepleisterd, of met een verflaag bestreken. Het houtwerk is eentonig bruin of geel geschilderd. De plattelandbewoner volgt ook in dezen den stedeling na. Hij begint thans óók zijn door den

DEZELFDE STRAATWEG BIJ SOUBURG, THANS!

tijd prachtig rood gekleurde steenen te bepleisteren, en het niet meer groen-en-wit, doch bruin of geel schilderen van het houtwerk geldt ten plattelande als het bewijs, dat men zich heeft losgemaakt van de gemaakte „ouderwetsche denkbeelden”.

In onze (betrekkelijk) ongerepte dorpen kan men zich van de juistheid van het bovenstaande overtuigen. Predikantswoning, onderwijzerswoning, rentenierswoning, alle

WONING TE DOMBURG.

Duidelijk komt uit, dat het bepleisteren der muren aan dit huisje alle bekoorlijkheid heeft ontnomen. Hoe kaal is verder de gevel, omdat de blinden aan de binnenzijde der woning zijn aangebracht!

staan en wat architectuur, en wat kleurencombinatie betreft, ver ten achter bij de eenvoudige zgn. „ouderwetsche” dorps huizen. De hiervoren genoemde huizen, bewoond door de „draggers der cultuur” zijn onveranderlijk dissonanten in de stemmige omgeving.

Nam voorheen de bevolking, in verband met oorlogen, branden, watersnood, besmettelijke ziekten, minder hygiënische levenswijze enz., niet zoo snel toe, thans is dit anders geworden. Nederland's bevolking is in den loop der 19e eeuw ongeveer verdubbeld. Nog steeds houdt de toename der bevolking aan; steeds meer moet men zich van de stad verwijderen om ongestoord te kunnen genieten van de vrije natuur, want steeds verder, immer verder rijen zich de wanstaltige huizenmassa's langs onze straatwegen.

Natuurlijk hebben de timmerlieden rekening te houden met de wenschen hunner lastgevers, doch voor het grootste gedeelte hebben zij toch den woningbouw in handen. Het is wel eigenaardig, dat deze timmerlieden, die zich zoo „vooruitstrevend” wanen, omdat zij met de oude inheemsche bouwwijze gebroken hebben, juist ongeveer met hunne begrippen minstens een kwart eeuw ten achter komen. Immers, sedert lang is er een reactie gekomen in de architectuur. Eenvoud, waarheid, geen toepassing van vormen, die niet het gevolg zijn van de constructie; het zooveel mogelijk zichtbaar laten van de gebezigde materialen zijn de moderne begrippen betrekkelijk woningbouw. Geen architect — in den waren zin des woords — zal zijne steenen bepleisteren, en hier in voegen krassen, ten einde het te doen voorkomen alsof de muren van natuursteen waren opgetrokken. Evenmin zal hij ter „verfraaiing” van een huis een schijntopgevel aanbrengen of klassieke motieven toepassen aan een plattelandswoning.

Het moge aanvankelijk vreemd klinken, het staat toch onomstootelijk vast, dat juist de oude boerenwoningen, zooals deze tot vóór betrekkelijk korten tijd werden gebouwd, het meest nabij komen tot de moderne begrippen betrekkelijk architectuur. Werkelijk moderne plattelandswoningen, zooals de architect de Bazel deze zoo goed weet te bouwen, hebben alle, evenals de oude boerenwoningen, hooge rieten of roode pannendaken, kleine ruitjes, de luiken aan de buitenzijde aangebracht. Tegeltjes, klassieke kroonlijsten, schreeuwend gekleurd glas, zal men er vergeefs zoeken. De moderne architect weet, dat hij met het aanbrengen van versierselen hoogst voorzichtig moet zijn. Versiering kan de schoonheid van een gebouw verhoogen, doch vooreerst moet de architectuur schoon zijn. De versiering moet de architectuur steunen en verlevendigen, in geen geval de aandacht afleiden. De versieringen moeten met den geest van het bouwwerk harmonieeëren. De schoonheid van een gebouw kan door versiering alleen worden verhoogd, indien daardoor het karakter, de gedachte van het gebouw, wordt verduidelijkt.

Het spreekt vanzelf, dat er nog geruimen tijd zal moeten verlopen vóór de timmerlieden en . . . ook het publiek doordrongen zullen zijn van den geest der moderne architectuur, waarvan de voornaamste beginselen hierboven in het kort zijn uiteengezet. Zullen de vereenigingen tot instandhouding van natuur- en stads-

STRAATWEG NABIJ SOUBURG OP
WALCHEREN, EENIGE JAREN GELEDEN
TOEN ER NOG GEEN HUIZEN AAN
GEBOUWD WAREN.

HUISJES OP HET BAGIJNHOF
TE MIDDELBURG.

lezingen is hiertoe de eenige weg. O. m. moet bij het publiek

waardeering worden gekweekt voor de overblijfselen der oude architectuur in het algemeen, van de inheemsche, plaatselijke bouwkunst in het bijzonder. De Bond „Heemschut” tot behoud der schoonheid van Nederland, stelt zich het tegengaan van de verdere ontsiering van ons land ten doel. Hij heeft een uitgebreid program, hetwelk echter tengevolge van te geringen financiëlen steun slechts vooralsnog voor een gering gedeelte ten uitvoer kan worden gebracht. Op Walcheren bestaat de Vereeniging „Nehalennia”, welke zich tot doel stelt het instandhouden en bevorderen van Walcheren's natuur- en stedschoon. Reeds tweemaal heeft zij rijk geïllustreerde circulaire inzake woningbouw, gericht tot de Walchersche dorpsstimmerlieden, voorts voorkwam zij de afbraak van het beursgebouw te Vlissingen, de ontsiering van Veere door een plat afgedekte R. K. kapel enz., enz.

Belangrijke factoren bij woningbouw, ter verkrijging van een harmonisch, rustig geheel, welke ik meen nog even te moeten aanstippen zijn het zooveel mogelijk toepassen van dezelfde verhoudingen in ramen, deuren enz. en de aanpassing aan de omgeving. Voorts bestaat er nog een eenvoudig en goedkoop middel om de schoonheid van goede woningen in niet geringe mate te verhoogen, en de leelijkheid van slechte huizen belangrijk te verminderen, namelijk de begroeiing der muren door klimplanten. De Natuur wint het in kunstzin nog steeds zelfs van de meest begaafde artiesten. „Natura Artis Magistra”. Het meest smakelooze huis, met klimop begroeid, krijgt een vriendelijk aanzien. Vooral wanneer men een deel van den muur met zelfhechtenden wingerd laat begroeien, die in den herfst een prachtige purperroode kleur aanneemt, zal men verrukt zijn over het wondervolle effect.

Er bestaat een vooroordeel tegen klimplanten, namelijk dat zij de huizen vochtig maken en de steenen uit de muren loswerken, redenen waarom in ons land — in tegenstelling met Engeland, waar bijna ieder huis begroeid is — klimplanten angstvallig van de muren worden geweerd.

Het Bestuur van „Nehalennia” heeft zich gewend tot talrijke bekende figuren in de bouwwereld met verzoek hunne ervaring op dit gebied wel te willen mededeelen. Het resultaat was, dat allen het er eenstemmig over eens waren, dat klimplanten niet alleen geen schade doen aan het muurwerk, doch integendeel de steenen beschermen tegen ongunstige weersinvloeden, de vochtigheid der huizen verminderen, en bovendien in den zomer de warmte en in den winter de koude buitenshuis houden. Alvorens tot de planting over te gaan, overtuigde men er zich echter van, dat er geene scheuren in de muren zijn, en geene voegen zijn uitgevallen. Deze gebreken dienen dan te worden hersteld. Wordt dit verzuimd dan kunnen de ranken der planten zich tusschen de steenen inwerken en het verval van het muurwerk bevorderen. O. m. waren bovenstaande meening toegedaan de architect Dr. P. J. H. Cuypers en Prof. J. A. v. d. Kloes, hoogleeraar in de kennis der bouwstoffen aan de T. H. S. te Delft.

De Nederlander is van tamelijk nuchtere, prozaïsche natuur. Het groote publiek is het dan ook niet recht duidelijk, wat „Heemschut” en „Nehalennia” eigenlijk willen. Velen meenen, dat deze vereenigingen uitsluitend streven naar het behoud van het oude, terugkeer tot middeleeuwsche toestanden. Het bevorderen van het behoud van de voortbrengselen der inheemsche bouwkunst vinden zij eenvoudig belachelijk. In andere landen, b. v. in Oostenrijk denkt men er anders over. Daar moet in het vervolg, overeenkomstig ministerieel besluit, de inheemsche landelijke bouwwijze en de eenvoudig burgerlijke bouwkunst, die van de traditie bestaat, behandeld worden aan alle technische scholen. Ten einde den inheemschen bouwtrant te kunnen bestudeeren,

schoon de „ontwikkelingsphase”, waarin de dorpsstimmerman zichthans bevindt, tot een minimum van jaren kunnen beperken. Het verspreiden van geschriften, het houden van

moeten de leerlingen zooveel mogelijk karakteristieke typen der bouwkunst opmeten, en in teekening brengen. Het spreekt vanzelf, dat het niet de bedoeling der Regeering is, de traditioneele bouwvormen slaafs na te doen volgen, doch dat zij uitsluitend beoogt het voortbouwen op de oude gegevens, met in achtneming van gewijzigde toestanden en levenswensen, en het aankweken van waardeering en liefde voor den nationalen of gewestelijken bouwtrant.

Nogmaals zij er uitdrukkelijk op gewezen, dat vereenigingen als „Heemschut” en „Nehalennia” geen front willen maken tegen de eischen van den modernen tijd, en terugkeeren tot middeleeuwsche toestanden. Het zij verre van daar! Deze vereenigingen willen alleen, dat de nieuwe uitvindingen worden toegepast in artistieke zin, zij willen het nuttige en het schoone combineeren, wat zeer wel mogelijk is. Zij beoogen bovendien de ontwikkeling van het schoonheidsgevoel bij het publiek; haar streven is om dit publiek de schoonheid van eigen omgeving te leeren kennen, en te doen waardeeren, en haar duidelijk te maken, zoowel hoe die schoonheid kan worden behouden, als hoe zij te loor gaat.

Het spreekt vanzelf, dat van dit streven der vereenigingen weinig directe resultaten verwacht kunnen worden. Het is logisch, dat door het ontvangen van eene circulaire inzake woningbouw, al moge deze geïllustreerd zijn met talrijke goede en slechte voorbeelden, — de timmerlieden niettemin voorloopig toch zullen doorgaan met het bouwen van wanstaltige pronkerige huisjes, Zooals ik zoo even reeds opmerkte, hebben zij bovendien rekening te houden met de wenschen hunner lastgevers. Langzamerhand echter moeten de nieuwe denkbeelden doordringen tot alle lagen der Maatschappij. Dat de tegenwoordige generatie het einddoel van het ideale streven niet meer zal zien bereiken, staat ontwijfelbaar vast.

Er valt nog zeer veel te doen. Al wie een open oog heeft voor stads- en landelijk schoon, zal het met ons betreuren hoe de eenvoudige, schoone, dikwijls verrassend schilderachtige boerenwoningen worden afgebroken en vervangen door pronkerige banale zgn. „moderne” huizen, — hoe langs de wegen, als paddestoelen uit den grond verrijzen, in lange aaneengesloten rijen de producten van den 20^e eeuwischen timmermangeest.

(Slot volgt).

B. VON BRUCKEN FOCK.

LANDELIJKE WONING BIJ KOUDEKERKE.
(WALCHEREN).

Het bij afwisseling wit kalken van een muur kan, zoals hier aanschouwelijk wordt aangetoond, een aardig effect maken. De met klimop begroeide zijmuur, het roode dak, de gootklossen, en de aardige schoorsteen verleen aan het geheel een buitengewone bekoring.

Overneming verboden.

HOFSTEDE „ALTIJD ZORG” TE OOST-KAPELLE.
(WALCHEREN)

BOERENWONING, GEBOUWD IN 1713.

De Plantenkeuring der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw- en Plantkunde op 11 Maart in „Artis” te Amsterdam.

NIEUWE HYDRANGEA'S.

DE *Hydrangea's*, bij velen ook wel bekend onder den naam van *Hortensia's*, behooren ongetwijfeld onder de meest gezochte en geliefde bloemheesters. Hoewel zij op den vollen grond onder een lichte winterbedekking hier te lande zeer goed groeien, worden zij toch veelal in kuipen gekweekt, in een orangerie overwinterd en in het voorjaar daar geplaatst, waar men meent, dat zij het mooiste effect maken.

Dergelijke in kuipen gekweekte planten bloeien des zomers bijzonder rijk met groote bloemschermen, bestaande uit zacht rose bloemen, die zeer lang goed blijven en wonder is het dan ook niet, dat zij zoo algemeen gezocht zijn.

De *Hydrangea Hortensia* is een vrij lang bekende halfheester, daar zij reeds door Commerson uit Japan in Frankrijk werd ingevoerd en deze reeds in 1773 overleed. Is er omtrent haar juiste datum van invoer in Frankrijk niet veel bekend, anders is dit met Engeland, waar zij in 1588 werd ingevoerd. Er is omtrent deze plant heel wat geschreven en zij, die zich voor haar geschiedenis interesseeren, meenen wij te moeten verwijzen naar het „Tijdschrift voor Tuinbouw” 1912, pag. 210, waar die uitvoerig wordt behandeld.

In de laatste jaren is er echter in de kultuur der *Hydrangea's* een heele verandering gekomen, daar de kweekers tot de ontdekking kwamen, dat vooral jonge planten zich uitnemend in bloei laten trekken en dan een versieringsmateriaal opleveren, dat voor allerhande doeleinden uitstekend geschikt is.

Dit heeft tengevolge gehad, dat enkele bloemisten zich in het bijzonder op de verbetering van deze soort zijn gaan toelagen en het zijn vooral de fransche kweekers Victor Lemoine en Emile Mouillère, die zich ten dezen opzichte bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt.

Dat onze Nederlandsche kweekers steeds goed op de hoogte van hun tijd blijven, kon men ook op dit gebied zien op de op 11 Maart l.l. in Artis gehouden plantenkeuring. Door den heer D. Baardse Dzn., te Aalsmeer, was daar een collectie van 12 planten van de geheel nieuwe *Hydrangea Mme Emile Mouillère* ter keuring aangeboden, die het bewijs leverden wat prachtige bloemplanten dit zijn en hoe uitnemend de inzender ze weet te kweken. De heestertjes waren niet meer dan $\frac{1}{2}$ M. hoog, ieder bezat een vier à vijftal takken, tot op den pot met glanzend groene bladeren bezet. Iedere tak was gekroond door een bolvormige bloeiwijze met een doorsnede van 35 à 40 c.M., ieder bloemscherm bestond uit bloemen $7\frac{1}{2}$ à 10 c.M. in doorsnede, zuiver wit met een zacht rose hartje. Wat een prachtige indruk zulk een bloeiwijze maakt, kan men duidelijk op bijgaande afbeelding zien. De inzender verwierf een verguld zilveren medaille met zijn planten en die was zeker wel verdiend.

Foto C. Steenberg.

LILIUM LONGIFLORUM FORMOSUM,
UIT DE VERZAMELING, INGEZONDEN DOOR DEN HEER F.
PUT, TE APELDOORN, OP DE PLANTENKEURING
VAN 11 MAART L. L.

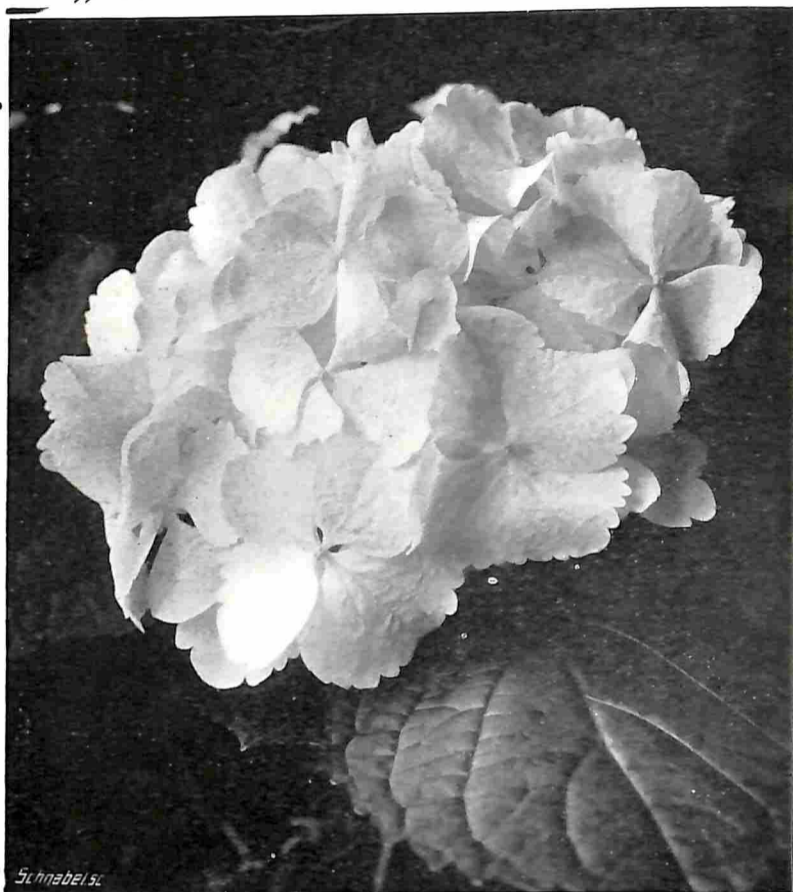

Foto C. Steenberg.

HYDRANGEA MME EMILE MOUILLÈRE,
UIT DE VERZAMELING, INGEZONDEN DOOR DEN HEER D.
BAARDSE Dzn., TE AALSMEER, OP DE PLANTENKEURING DER
NED. MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE,
VAN 11 MAART L. L.

MOOIE LELIES.

Leliën en Rozen behooren steeds tot de meest gezochte bloemen en het zal dan ook wel niemand verwonderen, dat onze bloemisten zich steeds met bijzondere voorliefde op het kweken van deze bloemplanten hebben toegelegd en steeds meer en meer moeite doen om ze het gansche jaar door te kunnen leveren.

Dat dit niet zoo eenvoudig is, laat zich wel denken. Vooral voor Lelies eischt dit heel wat zorg, dit zijn toch bolgewassen, die een bepaalden groeitijd, doch ook een vrij scherp omljnden rust-tijd hebben. Wil men dus het gansche jaar over Lelies kunnen beschikken, dan moeten die gedeeltelijk vervroegd, doch voor een deel ook verlaat worden. Tot dit laatste nu leenen de Lelies zich uitstekend. Zij worden daartoe een zekeren tijd van het jaar in een koelpakhuis bewaard, waardoor de groei wordt tegengehouden. Door de zoo behandelde bollen, die bekend zijn onder den naam van „ijslelies” achtereenvolgens aan den groei te brengen, kan men langen tijd over haar bloemen beschikken.

Op de op 11 Maart l.l. in Artis gehouden keuring der Ned. Maatsch. voor Tuinbouw en Plantkunde was een prachtige collectie afgesneden leliestengels, ieder met 2 tot 4 bloemen prijkkende, ingezonden door den heer F. Put te Apeldoorn. Zeer terecht verwierf deze inzending een bronzen medaille. De nog niet volkomen geopende bloemen waren geheel smetteloos, geen enkele onzuiverheid was er op te bekennen, daarbij waren de stengels zeer bloemrijk en goed met volkomen gave, helder groene bladeren bezet.

De door den heer Put ter keuring aangeboden bloemen behoorden tot een zeer gezochte verscheidenheid, n.l. de *Lilium longiflorum formosum*. Wat deze kultuur tegenwoordig beteekent, blijkt wel uit de volgende getallen. Toen de inzender in 1910 met deze kultuur begon, schafte hij zich 3000 bollen, uit Japan ingevoerd, aan; in 1911 bedroeg dit aantal 5000 en toen hij bemerkte succes er mede te hebben, kocht hij verleden jaar niet minder dan 30.000 bollen welk getal worden er thans gaandeweg 30.000 bollen, aan den groei gebracht, terwijl er nog 20.000 in een koelpakhuis te Amsterdam liggen opgeslagen om, wanneer de eersten tot bloei gebracht en verkocht zijn, met de laatsten te kunnen vervolgen.

Wanneer men de getallen ziet, die door één enkelen kweeker in ons land verbruikt worden en men bedenkt dan, dat er talrijke kweekers zijn, die zich met de kultuur van Lelies bezighouden, dan kan men nagaan, welk een belangrijk handelsartikel ze vormen.

Overneming verboden

E. TH. W.